

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nr. 11

DECEMBER

1970

God jul

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. – Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreative ophold her i landet eller i de andre nordiske lande – og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Borgergade 23B, 8700 Horsens
Tlf. (05) 62 39 91.

Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Bruxelles, Belgien.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kanikestræde 10, 1699 København K.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen 10 54 21. Privat 10 41 28.

Politiasistent S. Julsgaard Larsen, Boeslundevej 1, 2700 Brh.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skræddermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, 2400 NV

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, 6430 Gildbro
pr. Nordborg

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup

Alberti Hansen, Arildsgård 41,
2700 Brønshøj

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, 2900 Hellerup

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
9210 Århus V.

Direktør G. Jespersen, 7400 Herning

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus

Arkitekt Ove Ch. Lembcke,
Brødregade 19, 8900 Randers

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, 8000 Århus

Førstelærer P. E. Mahler,
Fåborgvej, 5631 Ebberup

Dr. Børge Næsted, 6772 Hviding st.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseris, Aalborg

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse

Bladet »PIGTRÅD«

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

ANNONCER:

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 888 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 5 55 38.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettets og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION:

Ansvarshavende redaktør: skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpressefor-ening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat 10 41 28.

TRYK:

Rechters Bogtrykkeri
Industrigården - 6800 Varde
Tlf. (05) 22 13 61

INDHOLD:

Årets julehilsen	183
Fortsat behov for kammeratskabshjælp	185
Danske vidner søges	187
Rosenkjærs mindelegat	187
Julsgaard Larsen fylder 60..	189
Holger Grome fylder 50 ...	191
Bøger	193
Ferie på Kegnæs	193
Dagbogsblade	199

Årets julehilsen

Provst P. Westergaard-Nielsen, Aasted, sad først i arresten i Aalborg og førtes derfra til Frøslev-lejren. – Han skriver årets julehilsen

Mange af os har sikkert, da vi var børn, siddet hos vores mor og hørt hende synge den lille børnevisen for os om den lille nisse, der rejste med ekstrapost (hvad det så var for noget?) fra land til land for at finde verdens største mand. Vi har moret os over slutningen, der fortalte, at den lille nisse blev så glad, da han til sidst stirrede ned i havets vand og dér fandt »verdens største mand« ved at se sit eget spejlbillede. Den var virkelig sjov, den lille vise!

Senere, da vi blev ældre, voksede vi jo fra den slags børneviser, – med mindre vi da opdagede, at nissevisen egentlig indeholder en dyb sandhed om os selv, en virkelig menneskelig sandhed om vor tilbøjelighed til at finde storheden netop i vort eget spejlbillede! Det er virkelig en lille herlig vise, der nok skulle kunne kalde smilet frem også på voksnes læber, det sundeste smil af alle: smilet over vor egen naragtighed og indbildskhed! Ret beset er det jo selve det moderne menneske, der står dér i den lille nisses skikkelse og er så inderlig imponeret af, hvad det ser, når det står og spejler sig: Hvor er vi dog store, hvor kan vi meget, hvor har vi dog nået meget! Den lille nisses rejse, og udbyttet af den, er gjort efter mange, mange gange.

I én af de tekster, der hører juletiden til, og som vi finder så smukt gendigtet i Grundtvigs salme: »Dejlig er den himmel blå« (i øvrigt også en børnevisen), fortælles der om en helt anden

slags rejse, som nogle vise mænd engang foretog fra Østerland. De havde hørt om »en konge uden mage«, der skulle fødes på vor jord. Uden mage, uden lige, d.v.s. den største af alle verdens mægtige herskere! Og så drog også de i »verden ud på stand for den konge at oplede, for den konge at tilbede«. Og de fandt ikke bare, som den lille nisse, deres eget spejlbillede, der veltro og imponerende stort smilede dem i møde. De havde vel nok ventet at finde noget i det ydre stort og prangende, noget med spir og kongetrone, men fandt noget helt andet, end de havde ventet, fandt det, som guddomsstjernen ledte dem til at finde i Bethlehems stald: »Der kun sad en fattig kone, vugged' barnet i sit skød«. Forventning og opfyldelse stemte vel ikke overens, men øjensynlig var det, som de så, dem nok, for de ofrede deres guld, røgelse og myrra til den lille.

I barnet, som den fattige kone vugged' i sit skød, som utallige andre fattige koner har vugget deres børn på deres skød, fandt de »kongen uden mage«, skønt intet andet kunne have indgivet dem den tanke, at dette skulle være den mageløse konge, end netop stjernen, tegnet fra Himlen, der pegede på Bethlehems stald og ikke ville lade sig rokke derfra: Dé, i dette fattige billede, dér ser i den mageløse, ham i hvis hænder Gud har lagt al verdens og alle slægters håb og frelse.

Se, det er denne gamle rejse, julens

budskab tager os med på, – ikke den lille nisses rejse, hvor vi til sidst kun vil møde os selv i idealiseret og forstørret skikkelse, men en rejse der ender i dette, at vi stilles over for Jesusbarnet i dets fattige skikkelse og kaldes til tro på Ham som vor konge og herre, som Guds gave og håbet over menneskelivet.

Det er ikke noget stort og prangende, der vises os i den juletekst, men det store og prangende er vi jo i vore dage selv blevet så dygtige til at fabrikere, at vi gang på gang slår vore egne rekorder. – Nej, det er det sande, det ægte, der vises os i dette troskyldige og enfoldige billede af den fattige kone, der vugged' barnet på sit skød. – Det strålende og prangende har en egen evne til at skuffe, det kan næsten ikke andet; det er vist en erfaring, som de fleste, der er kommet et stykke frem ad vejen, har gjort. – Det, der er af karat, kan det ofte være ligefrem vanskeligt at få øje på, det mangler »blikfang« og færdes i en jævn dragt, men det har sin egen måde at vokse på, stilfærdigt åbenbarer det lidt efter lidt mere og mere af sit væsen. Det gælder ikke mindst kærlighedens væsen. Den sande kærlighed er ikke som et strålende stjernesud, men er noget, der udfolder sig lidt efter lidt, noget, der åbenbarer stadig mere og mere af sin rigdom. – Sådan også med den Guds kærlighed, der møder os i skikkelse af barnet i Bethlehems stald, den blev til den kærlighed, der satte livet til for vor skyld, til den kærlighed, hvis offer bærer verden, den kærlighed, der lukker porten til det tabte Paradis op for os påny. Barnet er tegnet! For vismænd og hyrder – for alle.

Så lad os gå med stille sind som hyrderne til barnet ind, med glædestårer takke Gud for miskundhed og nådebud.

Paul Westergaard-Nielsen, Aasted.

**O.C. THAYSEN AKTS.
REVISIONSFIRMA**

*

AABENRAA

NR. NISSUM HØJSKOLE OG EFTERSKOLE

Højskolen:

3 mdr. efterårskursus for unge piger. Håndger-
ning (vævning, syning, stoftryk m.m.), kjolesy-
ning og køkkenskole + højskolefag.

5 mdr. vinterskole, fællesskole, højskoleafd.,
landbrugsafd., forkursus for sygeplejersker.

3 mdr. forårskursus, alm. højskole og fortsætter-
kursus til videreuddannelse på HF.

Efterskolen:

10 mdr. kursus fra september til juni.

8 mdr. kursus fra november til juni.

Fællesskole og adgang til statskontrollerede prø-
ver efter lovene. I begge skoleformer er der 8
timer valgfrie fag: Idrætslederuddannelse, ma-
skinskrivning, maskinlære, stoftryk, sprog osv.
Nærmere oplysninger gives.

Ths. Mogensen, forstander.

STØT KAMMERATERNES

HJÆLPEFOND!

Gesten

DANSK KØBMANDS INVENTAR A/S

*

Glerupvej 8 — Rødovre

Sparekassen for det sydlige Als

6473 Tandslet

Fortsat kammeratskabshjælp

Møde i bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond, hvor hjælpearbejdet ydes stilfærdigt og effektivt

Bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond samledes lørdag den 10. oktober til møde i Admiral Gjeddes Gaard i København.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens, indledte med at udtale smukke mindeord om arkitekt P. A. Johansen, Gentofte, og landsretssagfører H. Rambusch, Esbjerg. De havde begge deltaget i fondens arbejde gennem mange år. Rambusch var formand for 4. maj-kollegiet i Esbjerg, og vi holdt to gange bestyrelsesmøde der.

God brug for hjælp og støtte

Om selve arbejdet sagde formanden, at der havde været god brug for hjælp og støtte til enker og invaliderede kammerater fra Kammeraternes Hjælpefond.

Bladet Pigtraad blev af formanden betegnet som et virkeligt aktiv i fondens arbejde, og han understregede, at det er vort ønske til stadighed at forbedre feriehjemmet på Kegnæs, så det i stigende grad betragtes som et attraktivt feriested for folk, der værdsætter landlig idyl.

Der forelå hilsen fra fondens protektor Hs. kgl. Højhed prinsesse Margaretha. Fonden havde sendt en hilsen til Knud Thestrups 70-årsdag. Thestrup var jo medlem af fondens bestyrelse, indtil han blev minister.

25 års jubilæum i 1971

Formanden gentog sit forslag fra sidste bestyrelsesmøde om at markere fondens 25 årsdag den 29. august 1971.

Det var naturligt, at damerne var med. Vi havde haft stor glæde og tilfredsstillelse af vort arbejde gennem de 25 år.

I en drøftelse om dette emne fandt man, at man primært burde indbyde de mænd, som fonden havde samarbejdet med gennem årene for at forbedre loven om hjælp til skadelidte. Desuden formændene fra fangeforeningerne.

Kassereren, statsaut. revisor H. C.

Steen Hansen, fremlagde driftsregnskab for tiden 1/1-30/9 1970 med status pr. 30. sept. 1970.

Den konsultative hjælp

Politiassistent S. Julsgaard Larsen havde som medlem af forretningsudvalget ført en del erstatningssager til gavn for skadelidte danske kz-fanger.

Der blev på mødet givet en beretning om dette konsultative arbejde, men ifølge sagens natur betragtes beretningen som fortrolig.

Forbedring i feriehjemmet

Civilingeniør Mogens Dyre, Nordborg, havde deltaget i et møde på Kegnæs angående oprettelse af et vandværk. Der udarbejdes for tiden et projekt for den vestlige del af Kegnæs. Her kan vi tilslutte os.

Det var der stemning for, da det naturligvis er mere betryggende at bruge vandværksvand end vand fra vor egen brønd. Hertil kommer, at vor egen brønd eksempelvis løb tør i august. Det er noget, der sker engang imellem.

Udgiften til vandinstallation ventes at ville beløbe sig til ca. 2000 kr. een gang for alle.

Der blev fremsat det forslag, at der skulle betales for feriehjemmet for den tid, man har det.

Mødet fandt dog frem til ønsket om at bibeholde den hidtidige linje, nemlig at feriehjemmet tildeles uden hensyn til økonomisk status, og eneste betingelse for at opnå ferie på Kegnæs er, at man har været modstandsmand.

Da der erfaringsmæssigt er flere, der går og hygger om feriehjemmet, vedtog man, at der udarbejdes en autoriseret ønskeliste. Er der så hos en familie det ønske, at yde noget som påskønnelse, kan man udvælge fra ønskelisten.

Stor interesse for ferie på Kegnæs

Om belægningen fortalte skoleinspektør Johs. Fosmark, at feriehjemmet havde været optaget fra 2. maj til 5. september med ialt 630 personovernatninger.

21 familier søgte for ialt 44 uger eller godt 3/4 år. De fleste ønsker lå inden-

for 22. juni til 12. august, og indenfor denne tid igen især 4.-18. juli.

For tilmeldingen var der fulgt den linje, at ansøgere med skolesøgende børn eller børnebørn havde en forret indenfor selve skoleferien.

Udenfor denne tid havde det været muligt at efterkomme alle fremsatte ønsker. Der forelå flere breve fra kammerater, der havde været på Kegnæs. En kaldte feriehjemmet »paradiset på Kegnæs«.

En lægefamilie havde haft regnvejrsnæsten hver dag, men man havde dog fået et godt udbytte ud af opholdet, ligesom man i en kombination af brev og rapport udtaler sig ret anerkendende om feriehjemmet som velegnet for familier, der holder af landlig idyl.

Der var anskaffet nyt, opklæbet orienteringskort over hele landsdelen ligesom huset var forsynet med rejsefører for Nord- og Sydslesvig.

Fosmark fortalte desuden om redaktionen af bladet Pigtraad. Han kom også ind på en omtale af besværet med de skiftende bogtrykkere.

Når bladet i længere tid ikke er udkommet til de aftalte tider, lå fejlen udelukkende hos de hidtidige bogtrykkere. (Det ventes at blive bedre i fremtiden). Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, Aarhus, meddelte, at foreningen 9. april i Aarhus havde skænket fonden en gave på 2500 kr.

Seriøs Ryvang 4. maj

Der blev også redegjort for fondens arbejde med at skabe højtid i Ryvangen den 4. maj. Man fandt det rigtigt og tiltalende, at en seriøs linje for programmet bibeholdes.

Forretningsudvalget består af 5 medlemmer. De er valgt for to år ad gangen. De blev alle genvalgt.

Forårsmøde i Aarhus

Der forelå indbydelse til at holde næste møde - forårsmødet - i Aarhus. Man fastsatte mødet til lørdag den 24. april, og der blev fremsat ønske om, at et besøg på Frihedskollegiet lægges ind i programmet.

Som nyt medlem af bestyrelsen er optaget Alberti Hansen, formand for Landsforeningen af Erhvervshæmmede.

Formanden sluttede mødet med at takke for en udbytterig og hyggelig dag.

F.-K.

BROAGER TRÆLASTHANDEL
OG TRÆVAREFABRIK A/S

BROAGER

L. C. LARSEN

Hovedgaden 2

Hørsholm

BESØG

Missionshotellet

Vildsund Strandhotel

Vildsund Vest - 7700 Thisted

N. TØRRING A/S

CIGARFABRIK

KØBENHAVN-ODENSE

Danske vidner søges

Ved retten i Hamborg føres krigsforbryderproces mod Griem.

I forbindelse med den krigsforbryderproces, der føres ved retten i Hamborg mod den tidligere SS-mand Hans Griem, søges forbindelse med en række navngivne, tidligere danske fanger fra koncentrationslejren Dalum ved Meppen. Griem var lejrleder i Husum-lejren i 1944 og i Dalum i 1945. Begge lejre var udekommendoer for koncentrationslejren Neuengamme, og i begge lejre var mange danske. En del tidligere fanger fra Danmark er allerede blevet afhørt i sagen.

Vil stille spørgsmål pr. brev

Landsretten i Hamborg vil gerne i forbindelse med følgende danske, der var fanger i Dalum-lejren i 1945. De her opgivne adresser er de pågældendes adresse i 1945:

Maler Frede Heinrich Andersen, Annexstræde 6, Valby. (Fange-nr. i Neuengamme 68.358).

Købmand Arne Gunnar Andersson, Svanvej 46, Odense.

Kok Chr. Hansen, Thorsgade 54', Odense. (Fange-nr. i Neuengamme 68.006).

Specialarbejder Hennig E. Hansen, Christiansgade 77, Odense. (Fange-nr. i Neuengamme 68.407).

Ingvar Helmuth Jørgensen, Dybensgade 14, København K. (Fange-nr. i Neuengamme 67.107).

Sv. Aa. Jørgensen, Dybbølsgade 46, København V.

Børge Mogensen, Christian II's Plads 5, København S.

Grønthandler Johs. S. Nielsen, Sdr. Boulevard 206, Odense.

Dekorator Jørgen Richard, Bramslykkevej 36, Valby.

De opgivne adresser og stillinger i samfundet er altså dem, der gjaldt i 1945. Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme vil gerne i forbindelse med de pågældende, da retten i Hamborg vil stille forskellige spørgsmål til dem pr. brev vedrørende Griem-sagen. Ovennævnte kammerater bedes venligst sætte sig i forbindelse med:

Alex Th. Binnebalde, Elme Allé 43, 2630 Tåstrup. Tlf. (01) 99 05 52.

Kammerater, der eventuelt kender ved-

kommende eller deres nuværende adresser eller skæbne, bedes venligst i sagens interesse sætte sig i forbindelse med Binnebalde.

NK.

Rosenkjærs mindelegat uddelt

Lektor Aage Rosenkjærs Mindefond blev ved en sammenkomst i rektorboligen på Tønder Statsskole overrakt viceskoleinspektør Knud Nielsen, Bredebro. Årets legatportion er på 1000 kr. Fondens formand, lektor Kjeld Ejrnæs, rettede en tak til Knud Nielsen for hans store arbejde i idrættens tjeneste. Gennem 15 år har Knud Nielsen således været formand for Sønderpysk Idrætsforening. Lektor Aage Rosenkjær døde i tysk koncentrationslejr. Sidste år var det 25 år siden, og for at ære hans minde, indstiftedes på 25 årsdagen det mindelegat, der bærer hans navn.

Rosenkjær fra Tønder og Læge Knud Nordentoft omkom begge i Husum-lejren, der var en udekommendo til Neuengamme.

Lejren kaldes også Schwesing-lejren, og den lededes af SS-Tnter-Scharführer Hans Griem. Han var sjældent ædru, og han nød altid mishandlinger, især når de var af raffineret art.

Danskerne blev straks sendt til arbejdet med at grave pansergrave. Efter 15. oktober 1944 var der knap 100 danskere i lejren. Hver dag marcherede lejrens mandskab gennem byen Husum ud i marsken, hvor man skulle grave grøfter, 2,20 m dybe, og ofte måtte fangerne stå i vand til knæene.

Da tyskerne frygtede en snarlig invasion fra England, pressede man på for at sætte arbejdstempoet op, så der blev også slidt i det om søndagen. Man skulle fuldende »Friservolden«, og i dette arbejde pådrog mange fanger sig alvorlige sygdomme på grund af den dårlige påklædning og den elendige ernæring.

Den 18. november 1944 døde lektor Aage Buhl Rosenkjær i en alder af 53 år, og den 1. december 1944 døde Knud Nordentoft. Han blev 48 år. Begges død gjorde et voldsomt indtryk ud over hele Danmark.

De erhvervshæmmede

BESTYRELSESLISTE

Landsledelsen

Landsformand Alberti Hansen, Arildsgård 41, 2700 Brønshøj, tlf. Bella 3162.
Næstformand Kai Wadsbach Petersen, Guldbergshave 29, 2200 København N., tlf. 39 77 27.
Sekretær Arne Hedegård Rasmussen, Bredegrund 19, 2300 København S.
Kasserer Alfred Bertelsen, Tøjborgvej 76, 8200 Århus N.

Københavns afd.

Formand Alberti Hansen, Arildsgård 41, 2700 Brønshøj, tlf. Bella 3162.
Næstformand Aksel Andersen, Camilla Nielsensvej 28, 2000 København F., tlf. 71 19 79.
Sekretær Kai Wadsbach Petersen, Guldbergshave 29, 2200 København N., tlf. 39 77 27.
Kasserer Hefty Jensen, Hillerødsgade 40, 2200 København N., tlf. 34 80 91.

Det sociale Udvalg

Alfred Senn, Rylemosen 11, 2600 Glostrup, tlf. 45 02 60.
Arne Snedevig Jensen, Sdr. Boulevard 132, 1720 København V., tlf. 21 50 43.

Protokolfører

Hemming Theisen, St. Strandstræde 10, 1255 København K., tlf. Palæ 8717.
Det sociale Udvalg træffes mandag kl. 19-21 i Admiral Gjeddes Gård, St. Kannikestræde 10, tlf. Byen 5160.

Århus afd.

Formand Alfred Bertelsen, Trøjborgvej 76, 8200 Århus N., tlf. (06) 16 63 18.
Næstformand Holger Nielsen, Fuglesangallé 105, 8210 Århus V., tlf. (06) 16 57 72.
Kasserer Petro Hansen, Illerupvej 14, 8200 Århus N., tlf. (06) 16 27 78.
Sekretær Anna Strunge, Otto Rudsgade 39, 8200 Århus N., tlf. (06) 16 98 12.

Ålborg afd.

Formand Kaj Kejlstrup, Mozartsvej 24, Frejlev, 9000 Ålborg.
Kasserer Charles Christensen, Lollandsgade 31, 9000 Ålborg.

Esbjerg afd.

Formand Halvor Thomassen, Torvegade 159, 6700 Esbjerg.
Kasserer Sigfred Jensen, Nørrebrogade 90, 6700 Esbjerg.
Sekretær A. Okholm, Norgesgade 59, 6700 Esbjerg.

Odense afd.

Formand Alf Møller, Schybergsvej 35, 4., 5000 Odense, tlf. 11 80 38.
Sekretær Petra Petersen, Rødegårdsvæg 59, 5000 Odense, tlf. (09) 12 97 47.
Kasserer Alfred Lunde, Mågevej 8, 5000 Odense.

Hillærød afd.

Formand Tonny Hansen, Gadevangsvej 97, 3400 Hillærød, tlf. (03) 26 11 63.
Sekretær Ove Laursen, Dyssekilde, Gamløse Bund, 2760 Måløv, tlf. (03) 18 30 46.

<p>J. RUBY Kobmand Holmegade 30 - Ulfborg</p>	<p>BRYGGERIARBEJDERNES FAGFORENING</p>
<p>CHR. RABECH & SØN Smedemestre Brande</p>	<p>FR. SANDER Tranekær</p>
<p>SAHA</p>	<p>GRAABRØDRE FARVEHANDEL Jernbanegade 6 - Odense</p>
<p>KORNERUP, KOCK & BANG A/S Århus</p>	<p>LOLLAND-FALSTERS VENSTRE BLAD & LOLLANDS TIDENDE</p>
<p>LUNO MØBLER Volden 6 - Århus</p>	<p>BAGERMESTRENS RUGBRØDSFABRIK A/S Sønderborg</p>
<p>FREDE BUUR-ANDERSEN Tømremester Th. Nielsensgade 25 — Herning</p>	<p>SAGFØRERAUKTIONERNE I ÅRHUS</p>
<p>KJULGAARDENS MINKFARM Hirtshals</p>	<p>OBEL Ulfborg</p>
<p>HANS FROST Tømremester Ormstoft pr. Sønderborg</p>	<p>CHR. RABECH & SØN Smedemestre Brande</p>

60 år

Tirsdag den 22. december fylder formanden for Buchenwaldklubben, politiasistent S. Julsgaard Larsen, 60 år.

Der er ingen tvivl om, at der vil gå en strøm af hilsener til hjemmet, Boeslundevej 1 i Brønshøj, for Julsgaard er kendt af overordentlig mange, og antallet af hans venner er meget stort, så han bør holde sig hjemme på sin runde dag, ellers vil mange blive skuffet over ikke på selv dagen at kunne få lov til både at lykønske og at takke.

Der er mange, der har noget at sige Julsgaard tak for, ikke mindst blandt kammeraterne fra Buchenwald. Det faldt i Julsgaards tunge lod at måtte gøre turen med fra skibet på Lange-linje til kz-lejren Neuengamme. Herfra gik rejsen snart efter til Buchenwald, hvorfra den dansk-norske-svenske hjælp bragte hele flokken hjem til det Danmark, som de derude havde længtes så meget tilbage til.

En humørmænd i Buchenwald

Sammenstuvet under umenneskelige forhold i og ved Buchenwald kom humøret hos mange på en svær prøve, og da betød det meget, at der i flokken var en humørmænd, en mand, der kunne optræde med talent og med et meget varieret repertoire og som forstod, at her gjaldt det først og fremmest om at give kammeraterne mod til at holde ud, for gav man først op, var det snart ude med den enkelte.

I hele denne situation skabte Julsgaard Buchenwaldsangen, som med sine otte vers hos alle de danske Buchenwald-folk i dag fremkalder minderne om rystende oplevelser samt en uforglemmelig tid i tilværelsen.

Et nyt vers hver dag

Ved aftenstid gik man dengang i lejren forventningsfulde rundt og ventede spændt på, hvordan dagens vers ville lyde, for sangen skabtes fra dag til dag, og den talte med hele sin styrke

til en flok, der havde de samme vilkår og som havde de samme ønsker om fremtiden.

Der var 700 i hver barak, og da man ikke havde muligheden for at skrive sangen ned, måtte den huskes af den enkelte, efter at den mundtlig var sendt videre fra forfatteren.

Og det var naturligvis af stor vigtighed, at der var slagkraft i melodien, og at den var let at lære. Julsgaard holdt sig derfor til melodien til en gammel drikkevis: »Vi har det jo så godt i vores ungdoms vår«.

Og der er smæld i den, når Buchenwald-folkene synger:

og mützen auf und ab

det rører os en klap,

for der skal ikke være noget brok i vores blok.

Senere udkom sangen på tryk herhjemme og solgtes til fordel for Røde Kors. Siden 1949 har Julsgaard været formand for Buchenwaldklubben, og vi spørger ham:

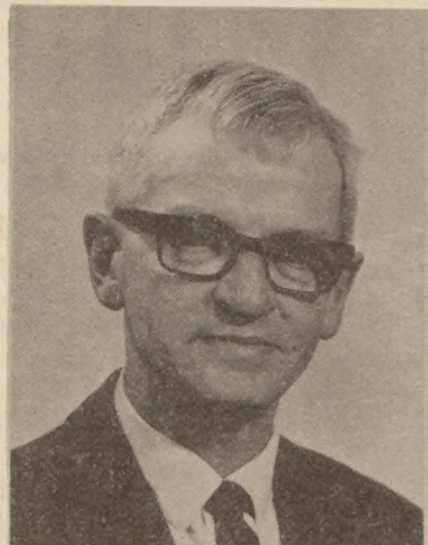
– Hvad har været din største oplevelse i dette arbejde?

– At kunne hjælpe kammerater. Virket spredte sig som ringe i vandet. Jeg tænker med stor glæde tilbage på arbejdet i Fællesudvalget hvor vi fra de forskellige fangeforeninger i fællesskab gennemførte det, vi kalder Tysklandsbøden. Vi bør tilføje, at det, der kom ud af vort arbejde, var en symbolsk erstatning.

En idiotisk lov blev ændret

Senere lykkedes det, især med hjælp fra Fosmark junior at få ændret urimeligheder i den danske ersatningslov. Vi husker ham for hans enestående charme og håndelag for at føre en sag journalistisk. Han viste det bl.a. gennem en række artikler i Pigtråd. For at bruge hans egne ord lykkedes det at få en helt idiotisk lovgivning ændret. Det var en væsentlig ting, der skete her.

– Og loven i dag?

– Det er mit fødselsdagsønske, at det må lykkes os at få de sidste iøjnefaldende fejl rettet.

Jeg føler trang til at tilføje, at det har været mig en stor glæde at behandle hjælpesagerne indenfor Kammeraternes Hjælpefond, hvor jeg jo både har sæde i bestyrelsen og i forretningsudvalget, og jeg har i høj grad glædet mig over de opnåede resultater.

– Du kunne måske give et billede af situationen i dag for de deporterede –
– 2000 politifolk måtte gennem de tyske lejre, og jeg kan sige, at ingen gik ram forbi. Vi kender de lægelige udtalelser om afkortningen af vor levealder, og vi oplever jo hele tiden, at døden høster stort i vore rækker.

Senvirkningerne

Det har været nedslående at konstatere i hvor høj grad senvirkningerne gør sig gældende blandt tidligere fanger.

Symptomerne er klart kz-betonede.

– Du har måske også noget glædeligt at kunne tilføje?

– Det har jeg, for vi har alle grund til at sige tak for vor redning fra det nazistiske helvede, og vi har grund til at sige både den danske stat og det danske folk en hjertelig tak for den hjælp, der blev ydet os, da vi var deporteret, for uden den var meget få af os kommet levende hjem.

En kz-fange har grund til at være taknemmelig for hver dag, han registrerer.

Johs. Fosmark.

<p>GUNNAR MØLLER Autolakereri Helgolandsgade 14 — Aarhus</p>	<p>NYKØBING S. TRÆLASTHANDEL 4500 Nykøbing Sj.</p>
<p>ASK FOLKEHØJSKOLE Forberedelse til HF uddannelsen ASK pr. Malling Tlf. (06) 92 71 95</p>	<p>J. L. BECH & CO. Torvet 20 - Horsens</p>
<p>UDBYE'S BOGTRYKKERI Vejle</p>	<p>DANSK ARBEJDSMANDSFORBUND Silkeborg</p>
<p>POUL HENRIKSEN Manufaktur Hjørnet - Vejle</p>	<p>VÆRN OM NATUREN! A. B.</p>
<p>J. H. MØLLER Århus</p>	<p>ARBEJDSMÆNDENES COOP. ENTREPRENØRFORRETNING Silkeborg</p>
<p>CONTINENTAL VIN-IMPORT Grønnegade 5 - Vejle</p>	<p>FREDERIKSBERG PAKKASEFABRIK Biblioteksvej 54 - Hvidovre</p>
<p>Støt kammeraternes hjælpefond A. E. - Valby</p>	<p>VÆRN OM NATUREN! V. M. H.</p>
<p>GURRE KØBMANDSHANDEL</p>	<p>Støt RED BARNET T. A. T.</p>

50 år

Neuengammeforeningens formand E. H. Grome taler ved mindesmærket for ofrene fra Cap Arcona i Grevesmühlen i Tyskland, den 13. september i år. Ved hans side ses byens borgmester Arno Siefert.

Formanden for Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme, Holger Grome, fylder 50 år tirsdag den 5. januar. Han var således en af de ret unge, der gik ind i frihedskampen. Han viede efterretningstjenesten og militærgrupperne sin arbejdskraft og blev arresteret den 2. februar 1944 i Helsingør. Vejen gik nu over Vestre Fængsel over Horserød og Frøslev til Neuengamme, hvor han fik fangenummeret 60.841. Fra hovedlejren sendtes han til udekommandoerne Meppen og Versen. Ved evakueringen kom han til Løderup i Sverige.

Betydelig foreningsindsats

Efter befrielsen har han ofret en masse fritid og mange kræfter på fangesammenslutningerne, og her er Neuengamme-foreningen i forgrunden. Han har altid lyst til at tale foreningens sag og tid til at arbejde for fremme af dens formål.

Interessen for kammeraterne udenfor Danmarks grænser har gjort ham til vicepræsident i Amicale Internationale de Neuengamme. Monumentsagen i

Neuengamme har optaget ham stærkt. Han var da også medlem af den internationale komité, der forestod opførelsen af monumentet i Neuengamme. Indenfor landets egne grænser interesserer hjælpearbejdet ham meget. Han sidder da også i bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond. Han er desuden bestyrelsesmedlem i Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45, ligesom han er medlem af sekretariatet i Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk. Hjemmeværnets sag ligger ham også stærkt på sinde, og fra 1946 var han i tre år chef for modstandsbataillon Svend Gjønge afsnit III. Fra 1949 var han i 20 år kaptajn og kompagnichef i hjemmeværnet.

Dokumentenhaus i Neuengamme

Holger Grome er dekoreret med kongens hæderstegn og har modtaget »Médaille Kämpfer gegen Fascismus« samt flere internationale hædersbevisninger.

Landsforeningens særpræg

– Har Neuengammeforeningen et særpræg, spørger Pigtråd Holger Grome. Og hans svar falder kvikt – hvad havde man ellers ventet.
– Fremfor alle andre plejer vi internationale forbindelser. Det drejer sig om kontakter med 14 lande. Disse kontakter agter vi at udbygge yderligere..
Sidste møde holdt vi ved Lybæk, og fremover mødes vi én gang hvert kvartal. Vi vil hver gang holde status over, om de opgaver er løst, som vi satte os.
– Er der konkrete planer?
– Jo, da. Først på arbejdslisten står rejsningen af »Dokumentenhaus« i Neuengamme. Alle, der kendte generalsekretær Hans Schwarz, kan høre, at idéen har sit udspring i hans arbejde. Tanken er, at besøgende ved monumentet skal have noget mere at se på. Det vil de få i det planlagte hus. Vi arbejder også på at skaffe vore kammerater fra Neuengamme gode feriemuligheder. Vi tænker på steder som Carlsbad, Sortehavskysten, Italien og i Frankrig. Det er kun godt, om vi kan skaffe en

række muligheder, så der kan blive noget at vælge imellem.

Vort næste møde holder vi i midten af januar måned i Hamborg.

– Foreningen har mødt nogen modstand i sit arbejde fra tyskere i Tyskland.

– Det var i den første tid, da vi arbejdede for at rejse monumentet i Neuengamme, men nu har vi fået forbindels med en kreds af tyskere, som vi har tillid til, og som har tillid til os. Det drejer sig bl.a. om forfulgte socialdemokrater samt folk både fra evangelisk og fra katolsk side.

En ny ånd mærkes i dag i Tyskland

– Mærker man en ny ånd i Tyskland i dag?

– Det må man vist sige. Det er, ligesom der slår os en mere forsonlig ånd i møde gennem de sidste 4-5 år.

– Neuengamme-foreningen kunne være den største af alle fangeforeninger.

– Den er den næststørste, og vel har vi et smerteligt tab af medlemmer, der skilles fra os ved døden, men der er også tale om en stigende tilgang af nye medlemmer.

F-K

Runde dage

Den 25. december fylder købmand Østergaard, Næstved (Neuengamme 67.031) 70 år.

Den 27. december fylder Erik Beermann, København. (Dachau og Neuengamme 79.271) 60 år.

Den 28. december fylder bagermester Helge A. Petersen, København (Neuengamme 67.391) 65 år.

Han ankom i september til Neuengamme fra fængslet i Flensborg få dage før den store transport fra Frøslev.

Den 29. december fylder Arne Zachariassen (Neuengamme og Porta 50.387)

Den 4. januar fylder politiassistent A. Barstad, Tåstrup, 60 år. Han har siddet i Neuengamme og i Buchenwald.

Den 8. januar fylder overpolitibetjent F. Haxvig, København, 50 år. Han har siddet i Neuengamme og i Buchenwald.

Den 21. januar fylder Erik Jacobsen, tidligere Hotel Postgården, Slagelse, 50 år. I Neuengamme hed han altid Jacob. Hans fangenummer var 60.843. Han har forøvrigt også været i udekommandoen Versen.

H. THAARUP

Malermester

Lille Fredensvej 7
Charlottenlund

SV. KOCH

Sakskøbing

S. LIEBST

Stationsvej 19 — Fredensborg

★

★

★

★

★

V A V U

Støt Dansk Røde Kors!

P. K. G.

BØRREMØSE Ungdomsskole

Kgs. Tisted 9600 Aars
Telf. (08) 65 60 44
Elever (08) 65 60 48

Fællesskole for 15-18 årige svarende
til 8., 9. eller 10. skoleår. 2. års kur-
sus.

10 mdr.s skoleår fra 20. august til
20. juni.

Statskontrollerede prøver efter 9. og
10. skoleår.

VESTER MØLLES RESTAURANT

ved Rørbæk sø pr. Thyregod - Tlf. (05) 73 60 75
Er De på ferie i Jylland eller blot på en søndagstur,
da glem ikke at tage til Midtjyllands skønneste plet
ved skov og lyngbakker — ikke langt fra den gamle
hærvej.

I vor hyggelige restaurant laver vi kun ren kaffe,
og samtidig serverer vi lækkert hjemmebagt brød.
Fra restaurantens vinduer vil De samtidig kunne
nyde den smukke udsigt over søen. Vi kan modtage
turist- og rejseselskaber på indtil 200 personer, og
vi garanterer for, at De vil få en pæn og nobel be-
tjening. — God perkeringsplads.

Velkommen til Rørbæk sø — og velkommen til Vester
Møllers Restaurant.

H. Kastbjerg

»DE FANDT EN VEJ«

Anders Bjørnvad. (Odense University Press 1970, 205 sider, 45 kr.).

Denne meget interessante bog handler om den allierede overflyvning af Danmark under besættelsen og – ikke mindst – hjælpen til nedstyrkede britiske og amerikanske flyvere. Forfatteren har udfoldet utrolig anstrengelser for at finde og samle det omfattende materiale, for så vidt det overhovedet har været muligt. Det har medført en meget omfattende navnefortegnelse, mere end 450 navne nævnes i bogen. Der er tillige en del billeder og kort. Under de fem lange år blev ca. 1.200 allierede flyvere begravet i Danmark. Mange andre blev taget til fange. Men 93 blev reddet og ført til Sverige til friheden og til fortsat kamp mod tyranniet. Umiddelbart kan dette tal synes ringe; men hvert enkelt tilfælde var en bedrift, som forudsatte ikke blot held og mod, men også en underjordisk organisation, hvor alle deltagerne helst ikke skulle vide mere end det absolutte minimum, som var nødvendigt. Under de forhold er det indlysende, at det bliver umuligt at rekonstruere alt, hvad der skete ved denne vanskelige side af modstandsarbejdet. Det vil derfor være meget værdifuldt, om mange af bogens læsere vil være i stand til at supplere oplysningerne. Kan man det, bør man sende sine bemærkninger til Odense Universitetsforlag, Islandsgade 2, 5000 Odense.

Bogen er et typisk bevis for, hvorledes begivenhederne udviklede sig i stærkt stigende tempo i den sidste del af besættelsen. Indtil begyndelsen af december 1943 ved man med sikkerhed kun, at fire flyvere blev reddet og ført til Sverige. Der var altså da kun knap 1½ år tilbage af besættelsen. Bogen skildrer i enkeltheder redningsaktioner over hele landet fra Møn i vest til Bornholm i øst, fra Vendsyssel i nord til Lolland i syd. De allierede flyvere havde hjemmefra fået besked om så vidt muligt at opsøge præstegårdene, men det viste sig, at de faktisk var nødt til at have hjælp til at finde præstegårdene. Det forstår vi godt, blot vi husker på, at de slet ikke kendte sproget og praktisk talt ikke landet. Alle tidligere modstandsfolk bør håbe

på, at forfatterens store anstrengelser for at få oplyst, hvad der egentlig skete under besættelsen, må inspirere andre historikere til tilsvarende arbejde med hensyn til andre felter af det, som hændte i de fem lange år. Thi det er en gammel erfaring, at hvis man begraver fortiden, får man ingen fremtid. Uanset hvorledes Danmark fremtidig kommer til at ligge, bør det være muligt for eftertiden at høste inspiration til at leve som dansk ved at lære mest muligt om de fem så utroligt vigtige år!

R. Prytz.

Runde dage

Den 25. januar fylder overpolitibetjent Rudolf Laursen, København, 50 år. Han har siddet i Neuengamme og Buchenwald. På grund af sin usædvanlige højde nød han kælenavnet »Lillebror«.

Den 12. februar fylder maler Klarskov Jørgensen, tidligere Neuengamme og Dalum, 60 år.

Den 15. februar fylder skræddermester Jønsson, tidligere Neuengamme og Vens, 50 år.

Ferie på Kegnæs

Der er allerede mange, der drøfter ferien 1971, og i en række tilfælde kan man selv tale med om, hvornår man ønsker den.

Kammeraternes Hjælpefond ejer et ferie-hjem på Kegnæs ved Sønderborg. Det kan søges af alle familier, hvor fader eller moder har været aktive indenfor frihedskampen.

Det vil nok også gå denne gang som det gik de andre gange, at mange søger indenfor den tid, da skolerne har sommerferie, nemlig i tiden fra ca. 20. juni til 12. august. Sker dette, vil de familier, der har skolesøgende børn eller børnebørn (som skal med) have en fortrinsstilling.

Udenfor skoleferien kan man godt få feriehjemmet i 14 dage, hvorimod man indenfor skoleferien kun kan regne med 8 dage, således, at der skiftes hver lørdag ved middagstid.

Huset ligger ved Flensborg Fjord. Det er grundmuret, kønt og hyggeligt, har stråtag og en tiltalende have, hvor der altid er læ. Huset er velmonteret med senge, sengetøj, gryder, pander, service, møbler, havestole, el-køleskab og radio.

Da også sommeraftener kan være kølige, er der sørget for el-opvarmning. Det er jo nemt og renligt. Der er ikke foreløbig vandværk, men huset har egen el-pumpe til egen brønd. Der er rigtige toiletter.

Man medbringer selv lagner og håndklæder, og man laver selv mad i et velindrettet køkken.

Man skriver til fondens sekretær, skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 NV, hvorefter skema til ansøgning fremsendes.

UDNÆVNELSE

Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, Kammeraternes Hjælpefonds kasserer gennem mange år, var mandag den 7. december i audiens hos kongen for at takke for udnævnelsen til ridder af Dannebrog af 1. grad.

Valg af ny formand i stedet for amtsborgmesteren

AABENRAA

Amtskontorchef J. P. Caspersen er af bestyrelsen for 4 maj-kollegiet valgt til ny formand efter amtsborgmester E. Jessen, der på grund af manglende tid har ønsket at trække sig tilbage.

Landsforeningen Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen 1940-45

Landsforeningen sender de bedste julehilsener til alle, medlemmer og andre, der i året 1970 har været med til at samle modstandsbevægelsen til en enhed om vore sociale opgaver.

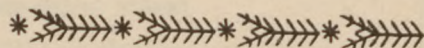
Med ønsket om et godt og lykkebringende nytår 1971 sendes en hilsen til alle danske.

Bestyrelsen.

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme

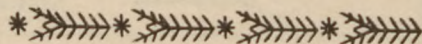
ønsker samtlige medlemmer og pårørende en rigtig glædelig jul og et godt nytår – med tak for godt kammeratskab i det forløbne år.

Bestyrelsen.

Alle medlemmer, abonnenter, medarbejdere og annoncørerne bedes modtage de bedste ønsker for julen og det nye år. Tak for trofast følgeskab i arbejdet for vor sag.

REDAKTIONEN.

A/S VESTFYNS ELFORSYNING Østergade 38 – Assens	THOR JØRGENSEN A/s International spedition Classensgade 71 - Kbh. Ø
J. FØGE JENSEN Skelbækgade 2 – København V	MILO SKO Kittenstræde 2 - Præstø
G. BALSNER Posthustorv 4 - Skive	STEMPEL-COMPAGNIET Københavns Stiftsbogtrykkeri Øster Farimagsgade 75-77 - København Ø Tlf. TRIA *62 16
Herreskrædderi FREM A. PRUDINSKY Blågårdsgade 5 - København N Tlf. 39 83 57	I. JENSEN Sorø
STØT Kammeraternes Hjælpefonds arbejde! S. E. – Århus	HELSINGØR FORKROMNINGSANSTALT E. Kirk Andersen
MALERNES FAGFORENING København	K. LINDSCHOUW Advokat Skt. Knudsgade 1 – Ringsted
KRENKERUP GODS	 Uhm...fjerkræs
DANSK ANDELS KULFORRETNING Rådhuspladsen 3 – Aarhus	LYNGBYGAARD Boeslunde
LUNDGAARD TEGLVÆRK Stoholm	MOTOR COMPAGNI Thorkild Sørensen Næstvedvej 76 – Skælskør
JUNG'S BOGHANDEL Adelgade 3 – Skive	J. M. BIRKING & CO. Gummivarefabrik A/S Kirkebjerg Allé 31 – Vanløse
 D.T. POULSENS PLANTESKOLE Kelleris pr. Kvistgård	J. FØGE JENSEN Skelbækgade 2 – København V

<p>LINDE TRYK Vesterbro Torv 1-3 - Århus</p>	<p>E. GROOT Vognmand Vorup - Randers</p>
<p>SKJELSKØR BANK</p>	<p>PALLISBJERG Ulfborg</p>
<p>TOMMERUP'S BOGTRYKKERI Stege</p>	<p>EINAR RASMUSSEN & SØN Sjællandsgade 55 - Fredericia</p>
<p>CONTINENTAL VIN-IMPORT Grønnegade 5 - Vejle</p>	<p>RØRBÆK SKO Søndergade 64 - Frederikshavn</p>
<p>STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND A. E. - Valby</p>	<p>H. NÆSTED Hillerød</p>
<p>L. DAMGAARD NIELSEN $\frac{4}{8}$ Konfektionsfabrik Nygade 1 - Silkeborg</p>	<p>STAAL - GRAM</p>
<p>ANTON JENSEN Alstrup - Tranbjerg</p>	<p>Værn om naturen!</p>
<p>P. T. LARSEN Installatør Hillerød</p>	<p>JENS KIRKEGAARD Tømrermester Ans</p>

<p>ALFRED NEJSUM Aut. VW-forhandler Øster-Vraa</p>	<p>RINGKØBING RUGBRØDSFABRIK</p>
<p>CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15 - Gråsten</p>	<p>MORSØ ANDELSSLAGTERI</p>
<p>HANS KOFOED Murermester Egelund Rø - Gudhjem</p>	<p>MINI RADIO & FJERN SYN Vestergade 11 - Herning</p>
<p>Den Danske Landmandsbank Gothersgade 18 - Fredericia</p>	<p>POUL KRISTENSEN Bogtrykkeri Østergade 8 - Herning</p>
<p>VALD. RASMUSSEN Smedemester Hornslet</p>	<p>SAMSØ SPARE & LÅNEKASSE Samsø</p>
<p>ANDERSKOUV & THOMSEN Rådg. ingeniørfirma Herning-Esbjerg</p>	<p>CHR. LYNGBÆK MADSEN Murermester Ikast</p>
<p>DEN DANSKE LANDMANDSBANK Gothersgade 18 - Fredericia</p>	<p>BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL A/S</p>
<p>GURRE KØBMANDSHANDEL</p>	<p>I. I. IVERSENS MANUFAKTURHANDEL Nørregade 12 - Køge</p>
<p>ANDERSKOUV & THOMSEN Rådg. ingeniørfirma Herning-Esbjerg</p>	<p>Mere for kronen hos HOKI KØBMANDEN</p>

O. KRUMMELBEIN Svanegade 12 - Thyborøn	RANDERS AUTO-HUG Ny Grenåvej - Randers
FRODE JOHANSEN Bagermester H. Egedesvej 6 - Århus	HUMLEBÆK ISENKRAM Ny Strandvej 46 - Humlebæk
KORNERUP, KOCK & BANG A/S Århus	Hyg Dem med en god bog! C. A. B. A.
ARBEJDERNES FÆLLEBAGERI Køge	ANDR. IPSEN Autolakereri Aakirkeby
RINGKØBING AUTOMOBILFORRETNING A/S Herningvej 46 - Ringkøbing	J. P. HANSEN Bagermester Nørregade 19 - Varde
NIELSEN & RAUSCHENBERGER Ingeniørfirma Lundtoftevej 7 — Lyngby	NIELS FREDERIKSEN Barnevogne - Legetøj Søndergade 25 - Kolding
Brdr. NIPPER'S <i>Skibsbyggeri & Maskinfabrik</i> Skagen	AA. ØRUM Ingeniør Holstebro
FOPORA	FARSØ & OMEGNS SPAREKASSE Farsø
HØJ PETERSEN & ARNE JENSEN A/S Bogtrykkeri Struensegade 7-9 - København N	SYDLANDETS MØBELLAGER Nexø

<p>POUL HENRIKSEN Manufaktur Hjørnet - Vejle</p>	<p>Gælder det moderne butiksinventar og vinduesudstyr, ring: (01) 97 55 11 HINDSGAUL A/S Måløv</p>
<p>ALFRED NEJSUM Aut. VW-forhandler Østergade 40 - Øster-Vrå</p>	<p>VEJLE MARGARINEFABRIK A/S Vejle</p>
<p>GÅ I KIRKE!</p>	<p>AXEL MIKKELSEN V. Strandgade 25 - Ringkøbing</p>
<p>SPAREKASSEN FOR HIRTSHALS & OMEGN</p>	<p>VÆRN OM NATUREN! H. H. F.</p>
<p>Den Danske Landmandsbank Gothersgade 18 - Fredericia</p>	<p>SHAUMANN'S BOGTRYKKERI Smedegade 62 - 8700 Horsens</p>
<p>RINGKØBING AUTOMOBILFORRETNING A/S Herningvej 46 - Ringkøbing</p>	<p>M. MACKEPRANG Landinspektør Spodsbjergvej 11 - Rudkøbing</p>
<p>WALTRICH A/S Maskinfabrik Abildager 19-21 - Glostrup</p>	<p>K. DREYER Ingeniørfirma Bogholder Allé 30 - Vanløse</p>
<p>W. MØLLER HANSEN Revisor Vestergade 2 - Nykøbing Mors</p>	<p>EDDY JENSEN Manufaktur Vig</p>
<p>FR. BRORSEN Aalborg Kaffe- & Thehandel Ved Stranden 9 - Aalborg</p>	<p>Dansk Skovforening</p>

Dagbogsblade

8/8-70

Bovensiepen kræves sat på fri fod

Berlin. Den tidligere Gestapo-chef Otto Bovensiepens forsvarer har krævet sin mandant løsladt. Bovensiepen sidder i varetægtsarrest, sigtet for medhjælp til mord i forbindelse med deportationen af Berlins jøder. Bovensiepen og to medanklagede hævder, at de ikke har haft noget kendskab til den skæbne, der var tiltænkt de deporterede.

Bovensiepens forsvarer gør endvidere gældende, at andre Gestapo-ledere, mod hvilke der er rejst lignende anklager, er på fri fod. Rettens afgørelse ventes at falde på fredag, efter at statsadvokaturen har meddelt sin mening på onsdag.

15/8-70

SS-bøddel udleveres

Wien. De østrigske justitsmyndigheder vil udlevere den tidligere SS-fører Julianus Armandus van Dooren til Belgien, som i 1947 dømte van Dooren til døden i absentia. Beslutningen er truffet, efter at dødsstraffen er blevet ændret til livsvarigt fængsel.

Van Dooren skal en af de sidste dage inden anden verdenskrigs afslutning have henrettet 25 belgiske modstandsfolk. Efter krigen flygtede han til Østrig, hvor han opholdt sig i en by nær Salzburg, til han i 1968 blev anholdt. Han skal inden udleveringen vidne i en sag mod den tidligere SS-fører Jean Robert Verbelen, der skal have beordret van Dooren til at henrette de 25 frihedskæmpere.

20/8-70

Bovensiepen skal blive i fængslet

Vestberlin. Den tidligere gestapochef i Danmark og Berlin Otto Bovensiepen må foreløbig affinde sig med at blive i fængslet, selv om en underdomstol i sidste uge afsagde kendelse om, at han kan blive løsladt under retssagen, mod at han indbetaler en kaution på 100.000 D-mark (200.000 kr.).

Kendelser blev appelleret af anklagemyndigheden, og appeldomstolen af-

sagde onsdag en kendelse, som gik underretten imod, og som betød, at Bovensiepen skal blive i fængslet. Denne beslutning er blevet anket til den højeste vestberlinske ankeinstans, men det vides ikke, hvornår denne instans' kendelse falder.

Bovensiepen anklages for at være medskyldig i drabet på 30.000 jøder under anden verdenskrig.

22/8-70

Ny Auschwitz-proces

Frankfurt. Den tidligere SS-oversturmführer og Auschwitz-læge Franz Bernhard Lucas er mødt for retten i Frankfurt for at få omstødt en dom på 39 måneders fængsel, som han i 1965 idømtes for medvirken til massebord i tilintetgørelseslejren i Auschwitz.

Den ny retssag er resultatet af en appel, som Lucas' forsvarer indgav mod dommen fra 1965. Skønt Lucas dengang blev kendt skyldig i medvirken til mord, fandt retten, at han »ikke gerne« udøvede sin virksomhed i Auschwitz-lejren, da han var imod massetilintetgørelse.

I den ny sag skal retten tage stilling til, om Lucas befandt sig i en tvangssituation, da han i 1944 udvalgte fanger til transporter og sendte syge børn i gaskamre. Lucas har fremført, at han gjorde passiv modstand mod naziregimet ved bl. a. at hjælpe syge fanger, og at denne modstand førte til, at nazisterne i begyndelsen af 1945 rejste krigsretssag mod ham.

Det lykkedes ham dog, hævder han, at flygte og holde sig skjult til krigens slutning.

25/8-70

Mindesten

Sønderborg. Førstkommende lørdag kl. 14 vil der på den tidligere militære skydebane ved stranden i Sønderborg blive afsløret en mindesten for de modstandsfolk, der af tyskerne under krigen blev skudt og begravet på den militære skydebane. Stenen står der, hvor man fandt gravene. Det er 4. maj-komiteen, der har taget initiativet til rejsningen af dette minde.

Bovensiepen vidste, hvad der skete med jøderne

Vestberlin. Det nazistiske Tysklands mord på jøderne var allerede i sommeren 1942 en kendt sag langt uden for Tysklands grænser, hævder den tidligere anklager ved krigsforbryderprocessen i Nürnberg, Robert M. W. Kempner. Under retssagen i Berlin mod den tidligere Gestapo-chef i Danmark og Berlin, Otto Bovensiepen, har Kempner anmodet om tilladelse til at bevise denne påstand bl. a. gennem fremlæggelse af artikler i den amerikanske presse fra juli 1942 og ved afhøring af syv udenlandske vidner.

Herigennem er det Kempners hensigt at tilbagevise de påstande, som Bovensiepen og to andre Gestapo-folk har fremsat om, at de ikke var klar over, at de jøder, hvis transport fra Berlin de organiserede, skulle myrdes, og at de derfor ikke kan straffes for medskyldighed i jødemordene.

Under tirsdagens retsmøde måtte retten hæves i et længere tidsrum, da Bovensiepen blev angrebet af krampe i brystet. Sagen fortsætter ved et nyt retsmøde den 4. september.

4/9-70

Martin Bormann blev ikke skudt i Flensborg

»Forbundet af demokratiske Modstandskæmpere og Forfulgte« har undersøgt påstanden

Flensborg. »Forbundet af demokratiske Modstandskæmpere og Forfulgte« med landshovedsæde i Flensborg har undersøgt den for nylig af den britiske søndagsavis »News of the World« udbredte påstand om, at den britiske hemmelige agent Ronald Gray i foråret 1946 skal have skudt rigsleder Martin Bormann i Flensborg og have kastet liget i fjorden. Undersøgelserne har vist, at påstanden, som i mellemtiden er gået verden rundt, ikke svarer til kendsgerningerne. På Flensborg fjords kyster er der indtil maj 1945 blevet fundet talrige lig. Det har drejet sig om fanger fra KZ-skitene »Olga Siemers«, »Rheinfels«, »Homburg« og »Ruth«. Efter dette tidspunkt er kun ét mandligt lig blevet fundet, som den 16. maj 1946 blev bisat.

Det drejer sig imidlertid ikke om Martin Bormann. I øvrigt savner påstanden fra England ifølge forbundet den logiske slutning: En agent ville aldrig simpelthen have skudt Bormann. Han ville pligtro have overgivet ham – den høje nazileder – til sine foresatte.

Utroværdig er påstanden endvidere, fordi Ronald Gray først fremkommer med den nu, skønt han utvivlsomt ved, at jødiske og allierede efterretningstjenester i de sidste 25 år har eftersøgt Martin Bormann, siger forbundet, der konkluderer:

– Derefter er der kun det alternativ, at den tidligere rigsleder Martin Bormann enten i maj 1945 har mistet livet, da han flygtede fra rigskancelliets bunker i Berlin, eller at han – som lederen af det jødiske dokumentationscentrum i Wien, Simon Wiesenthal, mener at vide – holder sig skjult i Sydamerika under falsk navn. –

14/11-70

Hitler-planer om mord på De tre Store

Sovjet skød agentmaskine ned

Moskva, fredag. Det hemmelige sovjetiske politi sørgede i november 1943 for at skyde et fly ned med tyske agenter, som skulle rette et bombardement mod de tre store allierede ledere Stalin, Churchill og Roosevelt under konferencen i Teheran. Flyet blev skudt ned i grænseområdet mellem Iran og Tyrkiet af jagerfly, som startede fra en sovjetisk flyveplads i nærheden af Jerevan i sovjetisk Armenien.

Dette fremgår af en bog, »Tsjekisterne«, som for nylig udkom i Moskva. Bogen, som blev udsolgt øjeblikkelig er en samling beretninger om sovjetiske sikkerhedsagenter 1917-69. Ganske vist har man tidligere vidst, at der har været tyske attentatplaner mod de tre store ledere i Teheran, og at russerne kendte til planerne, men det er første gang, historien fortælles i så indgående detaljer.

Ned med faldskærm

De tyske agenter og deres udstyr skulle lande med faldskærm ved grænsen mel-

lem Iran og Tyrkiet. Der skulle de skjules af en tyskvenlig kurdisk sheik, Aso Kazemi, som havde studeret i Berlin i 1930'erne. Siden skulle de nå frem til Teheran, hvor en tysk agent ved navn Andrzej Gluszek skulle skjule dem. Gluszek var »forklædt« som flygtning fra de besatte polske områder og levede et stille og tilbagetrukket liv i Teheran. Han var en af de få tyske agenter, som ikke var blevet afsløret af de allierede, efter at britiske og sovjetiske styrker var rykket ind i Iran.

Det sovjetiske sikkerhedspolitis hovedmand i arbejdet for at hindre de tyske attentatplaner var dobbeltagenten Ilja Svetlov. Under dækningsnavnet Hans Schultz arbejdede han i Reichssicherheitsdienst i Berlin. Han var russer, men var vokset af i Volga-tyskernes autonome republik i Sovjet og talte flydende tysk. Han blev hvervet som agent af det sovjetiske sikkerhedspoliti, allerede mens han var ungkommunist. Han fik til opgave at bosætte sig i Tyskland og gå ind i de tyske sikkerhedsorganer. I 1943 var han blevet major i Reichssicherheitsdienst. Svetlov blev af tyskerne sendt til Teheran for at kontakte Gluszek, men han havde allerede da advaret sine egentlige arbejdsgivere i Moskva, og arbejdet med at hindre tyskerne at gennemføre attentatplanerne var i fuld gang. Svetlov var også tyskernes kontaktperson til den nazi-venlige sheik ved grænsen. Ved besøg hos ham blev han modtaget med nazihilsen og »Heil Hitler«. Med sheiken aftalte han tid og sted for landsætningen af agenterne og opdstyret og sendte besked om dette til hovedkvarteret i Berlin. En kopi af denne besked gik utvivlsomt til Moskva.

Det var generalmajor Vasilij Bankov i det sovjetiske hemmelige politi, som stod i spidsen for planlægningen, der skulle hindre attentatet.

Sovjetiske fly stod parat til at gå på vingerne i Armenien på det tidspunkt, hvor man ventede den tyske agentgruppe.

Generalmajor Bankov sad i stabsbygningen på en hemmelig flyveplads i Armenien, da et uidentificeret fly passerede grænsen Tyrkiet-Iran. De sovjetiske jagere signalerede til den ukendte

maskine, at den skulle følge efter dem til Sovjet. Flyet adlød ordren, men piloten søgte da pludselig at ændre kursen tilbage mod tyrkisk område. Generalmajor Bankov gav da ordre til at åbne ild, og flyet blev skudt ned. Bankov og nogle af hans nærmeste medarbejdere gik ombord i et sovjetisk fly og sprang ud med faldskærm i nærheden af nedstyrtningstedet. Flyet var totalt knust, men motoren var intakt nok til, at man kunne se, den var af tysk fabrikat. Der fandtes ingen dokumenter på de omkomne, men man fandt dele af håndvåben, maskingeværer og bomber af speciel type.

15/11-70

Agent med KZ-nummer

Vesttysk homofil blev truet til at blive spion og blev tatoveret som gammel KZ-fange

Den østtyske efterretningstjeneste har udnyttet velviljen over for og medlidenheden med nazismens jødiske koncentrationslejr-fanger ved at misbruge en myrdet KZ-fanges identitet til en agent, som skulle udspionere homoseksuelle agentemner og sluses ind i den israelske efterretningstjeneste, oplyser Berlingske Tidende.

22/11-70

Man mindedes ofrene fra Putten

Ladelund. Søndag den 22. november – »De dodes søndag« – ankom nogle indbyggere fra den hollandske by Putten til Ladelund for at lægge kranse ved mindesmærket for de 107 drenge og mænd, der fandt døden i Ladelund under sidste del af krigen. Som bekendt oprettedes en afdeling af koncentrationslejren Neuengamme her tæt ved grænsen. De mange drenge og mænd fra den lille hollandske by måtte bøde med livet, fordi der i Putten var blevet dræbt to tyske officerer. Efter kransenedlæggelsen var der mindegudstjeneste i kirken.

Ved en højtidelighed i »Bundeshaus« i Bonn på folkesørgedagen blev Ladelund fremhævet som et eksempel på temaet »de andre hos os – grave over udenlandske døde under krigen«.